

REPERE CONCEPTUALE ALE VALORIFICĂRII ALTERNATIVEI EDUCAȚIONALE „STEP BY STEP” ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

*Lungeanu Ionica, doctorandă,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU:373.2.013.3

Abstract

Step-by-Step educational alternative promotes child-centered education, child-oriented teaching, individualization of training, organized learning in activity centers, involvement of family and community in children's education, respect for and appreciation of human diversity, support for inclusion of disadvantaged groups.

The mission is to develop in each child the ability to be creative, to form a critical thinking, to make choices and to have the initiative, to define and solve problems, to communicate easily with others, to understand and of the negotiation. The child is offered appropriate development practices, specific to his or her age. Learning occurs, to a large extent, through individual discovery and at the child's own pace, encouraging personal ways to advance in knowledge and developing skills.

The team of educators must provide children with sufficient and attractive learning materials, encouraging play and activity in centers, for which they freely choose.

There is general agreement among experts that a good curriculum for young children must be developmentally appropriate. This means that the quality of the program will be defined in large measure by the extent to which the environment, activities, and interactions are rooted in the teacher's make in planning the curriculum and in reacting spontaneously to what happens each day are therefore based on knowledge of normal child development and what is known about each child's interest, abilities, needs, and background.

Key- words: alternative, step, center, activities, program, integration.

Motto:

*„Educația nu înseamnă pregătirea pentru viață; educația înseamnă viața însăși”
John Dewey*

În ultimele decenii au apărut o serie de alternative la sistemul tradițional de învățământ românesc: Pedagogia Waldorf, Pedagogia curativă, Pedagogia Freinet, Pedagogia Montessori, Programul Step-by-Step, Planul Jena. Într-o perioadă relativ scurtă de timp, acestea s-au dezvoltat semnificativ, antrenând un număr din ce în ce mai mare de elevi și de cadre didactice.

Scurt istoric al alternativelor educaționale

1. Sistemul monitorial (Bell-Lancaster). La începutul secolului XIX, în unele țări, începând cu Anglia, a fost introdus „sistemul monitorial” sau Bell-Lancaster, după numele celor care l-au inițiat, pedagogii Andrew Bell și Joseph Lancaster, în care profesorul lucra direct doar cu un grup de elevi (12-15 elevi), numiți „monitori”, care, la rândul lor, lucrau mai apoi fiecare cu câte un grup de elevi, pe care îl aveau în grijă. În acest fel, un singur profesor lucra, prin intermediul monitorilor, cu aproximativ 300 de elevi. Deși prezenta numeroase neajunsuri, datorate faptului că instruirea elevilor nu se realiza direct de către profesor, acest sistem de organizare a cunoscut o răspândire destul de mare, datorită îndeosebi faptului că numărul profesorilor era insuficient. El a fost pe larg aplicat și în Principatele Române, până la Legea învățământului elementar din 1864.

2. Planul Dálon. Curentul pedagogic numit „progresivism” a apărut în SUA, ca urmare a atitudinii critice manifestate față de învățământul tradițional. Dacă spre sfârșitul secolului al XIX-lea termenul de „progresivism” exprima cu deosebire opoziția față de școala veche, câteva decenii mai târziu, el semnifică ceva mult mai specific și anume adeziunea la teoria pedagogică a lui John Dewey. Întemeierea Asociației pentru educația progresivă, în 1919, a însemnat oficializarea teoriei pedagogice a lui John Dewey și începutul unei largi aplicări a acesteia.

Planul Dálton, denumit astfel după numele unei localități din Massachussets (SUA), a fost inițiat de Helen Parkhurst și pus în aplicare din 1919. Trăsătura sa caracteristică o constituie efortul de individualizare a învățământului, în condițiile impunerii unei programe unitare. Accentul se punea pe studiul individual, fiecare având posibilitatea să progreseze în ritmul său. Profesorul nu intervenea decât la solicitarea elevului, pentru a-l ajuta să depășească anumite dificultăți. Atunci când elevul considera că a realizat tot ceea ce prevedea programa, era supus unor testări, pe care dacă le trecea cu bine primea un nou contract, dacă nu, urma să mai învețe și să se prezinte la o nouă testare.

3. Metoda proiectelor. În perioada deceniilor al III-lea și al IV-lea ale secolului trecut, William Heard Kilpatrick iniția așa-numita „metodă a proiectelor”, prin care se pune în aplicare una din ideile fundamentale ale lui John Dewey: învățarea prin rezolvare de probleme. Potrivit acestei metode, obiectele de învățământ tradiționale erau înlocuite cu probleme puse de realitățile vieții înconjurătoare. În acest fel, ei acumula o cantitate apreciabilă de informații referitoare la problema respectivă, informații care aparțineau, de fapt, diverselor discipline de învățământ. Pe baza acestora, se întocmea un proiect, care presupunea și efectuarea unor lucrări practice, precum și descoperirea unor noi adevăruri, realizându-se, astfel, o corelare între acțiune și cunoaștere.

4. Centrele de interes. În L'École de l'Ermitage, Ovide Decroly (1871 – 1952) a căutat să înlocuiască organizarea fragmentară a cunoștințelor, pe discipline de studiu și în ordinea complexității lor logice, cu gruparea acestora pe ansambluri, așa cum le oferă viața și în funcție de trebuințele copilului. Aceste unități didactice au fost numite „centre de interes”. El a împărțit cunoștințele pe care copiii aveau să și le însușească în patru centre de interes, corespunzătoare celor patru trebuințe, pe care el le considera specifice ființei umane în creștere: de hrănire, de luptă împotriva intemperiilor, de apărare în fața pericolelor, de a lucra și de a se odihni.

Principalele alternative educaționale

PEDAGOGIA MONTESSORI

Maria Montessori (1870-1932) a făcut studii medicale și a obținut titlul de doctor în medicină la Roma, concentrându-se, mai apoi, asupra studiului copiilor anormali. În 1907 a creat așa-numita Casa dei bambini, similară grădiniței, o comunitate educativă care nu se substituia, ci completa educația copilului în familie.

La noi în țară au funcționat în perioada interbelică numeroase unități preșcolare și școlare primare de tip Montessori. Nicolae Titulescu a fost membru de onoare în Comitetul Asociației Internaționale Montessori. În aceeași perioadă funcționa Asociația Națională Montessori condusă de Constantin Rădulescu-Motru.

Maria Montessori a elaborat o teorie pedagogică bazată pe respectul pentru copil, pentru nevoile sale. Teoria s-a răspândit cu repeziciune în întreaga lume, câștigând numeroși adepți și contribuind la crearea unui adevărat curent: montessorianismul. Ea a atras atenția contemporanilor asupra copilului, asupra drepturilor sale și a necesității de a i se crea condiții de dezvoltare pe măsura vârstei lui, realizându-se un echilibru între activitatea liberă și cea dirijată.

În grădiniță, educatoarea nu predă, în sensul tradițional al cuvântului, ci îl ajută doar pe copil să aleagă materialul de care are nevoie și să înțeleagă cum poate să-l utilizeze mai bine. Ea este mai degrabă un om cu răbdare și un observator, decât un om activ.

PEDAGOGIA WALDORF

Prima școală Waldorf a fost înființată în 1919 la Stuttgart (Germania), din inițiativa filosofului german Rudolf Steiner (1861 – 1925) și cu sprijinul material al lui Emil Molt,

managerul fabricii de țigarete Waldorf-Astoria, de unde și denumirea de „Școală Waldorf”. În România primele grupe și clase Waldorf au fost înființate încă din 1990, în cadrul învățământului de stat.

Școala Waldorf se adresează tuturor copiilor, sistemul fiind astfel conceput încât să-i ajute deopotrivă pe cei slabi în atingerea unui nivel acceptabil de pregătire, cât și pe cei dotați, în aspirația lor spre performanțe cât mai notabile. Prin pedagogia Waldorf se oferă o alternativă educațională în care se învață exact aceleași materii ca în orice altă școală, dar într-o manieră specifică.

În grădinițele Waldorf, se pun bazele sănătății fizice și vitalității, uimirii și interesului pentru lume, dispoziției lăuntrice de a învăța și de a cunoaște lumea prin trăiri personale, aptitudinii de a relaționa, precum și ale dezvoltării fizice, emoționale, intelectuale și spirituale pe tot parcursul vieții.

PEDAGOGIA FREINET

Célestin Freinet (1896 – 1966) a fost un remarcabil promotor al curentului pedagogic denumit „Școala activă”, apărut în prima jumătate a secolului XX dintr-o reacție critică la adresa școlii vremii, care urmărea cu deosebire dezvoltarea intelectuală a elevului, prin achiziția cât mai multor cunoștințe teoretice dobândite prin studiul cărților.

Modelul educațional propus de Célestin Freinet promovează strategiile didactice centrate pe elev. Individual sau în grup, copiii își asumă, sub îndrumarea cadrelor didactice, inițiativa, responsabilitatea organizării materialelor necesare în procesul educației, asigurarea și menținerea unui climat pozitiv în clasă. Principalele caracteristici ale acestui model s-au concretizat în elaborarea tehnicilor, denumite generic după autorul lor: Tehnicile Freinet. Putem concluziona, în privința avantajelor aplicabilității acestui sistem, că principalul rol al educatorului este acela de coordonator. În cea mai mare parte, educatorul este un observator atent, care dirijează și coordonează activitățile elevilor săi. Acest tip de educație are în centrul său copilul, cu nevoile sale firești, favorizând inițiativa, exprimarea liberă, experimentarea, cooperarea, asumarea deciziilor, responsabilitatea, autonomia, socializarea. Munca este cea care îl transformă și conduce la creație.

PLANUL JENA

Alternativa educațională Jena este fundamentată pe concepția pedagogului german Peter Petersen (1884 – 1952). Ideile, principiile, valorile și metodele alternativei Jena sunt compatibile cu cerințele și trebuințele formării omului în societate și anume: formarea și dezvoltarea conștiinței de sine, conștiința propriilor posibilități și limite, responsabilitatea, dorința și capacitatea de a lua decizii, dorința și capacitatea de a participa la viața comunității. În esență, alternativa Jena urmărește dezvoltarea personalității individului, corelată cu aspirația de integrare în societate.

Planul Jena lucrează după un plan ritmic de activități, în care se succed alternativ cele patru activități fundamentale: conversația, jocul, lucrul și serbarea. Pe parcursul unei săptămâni, copiii au de realizat independent, în perioada compactă, un ansamblu de cerințe minimale, și anume activitățile, cercurile, jocurile prezentate în cadrul activităților de bază.

Alternativa educațională Planul Jena, introdusă în sistemul românesc de învățământ în 1994, pune accentul pe implicarea copilului în activitate și pe învățarea integrată. Un rol important în formarea lui îl are și mediul educațional, care îi poate stimula curiozitatea, interesul de investigare, experimentare și cunoaștere, inițiativa, autonomia, comunicarea și relaționarea etc.

Părinții participă activ la educația copiilor în grădiniță sau în școală, colaborând deschis cu cadrele didactice.

PROGRAMUL STEP-BY-STEP

Programul Step by Step este destinat copiilor de la naștere și până la vârsta de 13 ani. În România, programul a debutat în 1994, sub numele de „Head Start”, iar în 1995 a luat numele de Step by Step, la inițiativa Fundației Soros pentru o Societate Deschisă, prin semnarea unei Convenții cu Ministerul Educației Naționale. Începând din martie 1998, programul este continuat de „Centrul Step by Step pentru Educație și Dezvoltare Profesională”, oferind noi metode de educare a generațiilor viitoare, în vederea unei participări active și responsabile în cadrul societăților deschise.

Programul Step by Step oferă soluții pentru educația în spiritul democrației în școlile elementare (ciclul primar), continuându-se filosofia și conceptele specifice Programului Step by Step pentru preșcolari: o programă de învățământ ce prevede individualizarea instruirii, dar și activități ale întregii clase, activități de grup, activități desfășurate pe centrele de activitate special amenajate, participarea familiei la procesul educativ. La prima vedere, aceste caracteristici coincid cu cele ale învățământului tradițional, primar și preșcolar. Diferența survine însă din felul în care este planificat, organizat și desfășurat întreg procesul educativ. Realizatorii programului sunt constituiți într-o echipă de educatori: două educatoare / învățătoare, directorul unității, părinți, voluntari.

Repere conceptuale ale alternativei educaționale Step by Step

Pe parcursul întregii vieți, indiferent unde trăiesc, copiii de azi se vor confrunta cu schimbări sociopolitice, ecologice, științifice, tehnologice, industriale (afectând piața muncii) etc. Astfel, ținând cont de schimbările rapide din lumea de azi, educarea dorinței copilului de a învăța permanent a devenit un imperativ.

Pentru a pregăti copiii să se autoeduce, alternativa Step by Step le oferă un fundament de atitudini, cunoștințe și aptitudini vitale, ajutându-i în întâmpinarea încercărilor de zi cu zi și a celor preconizate pentru secolul XXI. De asemenea, prin acest program se recunoaște, prețuiește și încurajează dezvoltarea caracteristicilor necesare în aceste timpuri în neconținută schimbare. Dintre acestea enumerăm capacitatea:

- ✚ de a prevedea și influența schimbările;
- ✚ de a gândi critic și de a exprima opțiuni;
- ✚ de a găsi și rezolva probleme;
- ✚ de a fi creativi, imaginativi și inventivi;
- ✚ de a fi preocupați de comunitate, țară și mediul înconjurător.

Caracteristicile programului Step by Step sunt:

- ✚ Asigurarea de experiențe individuale de învățare pentru fiecare copil.
- ✚ Sprijinirea copilului în a-și exprima opțiunile printr-o activitate planificată și în cadrul centrelor de activitate.
- ✚ Accentuarea participării familiei.

Conceptele alternativei Step by Step

Alternativa educațională Step-by-Step promovează educația centrată pe copil, predarea orientată după nevoile și interesele copilului, individualizarea pregătirii, învățarea organizată în centre de activitate, implicarea familiei și comunității în educația copiilor, respectarea și aprecierea diversității umane, susținerea incluziunii grupurilor defavorizate.

Misiunea asumată rezidă în a dezvolta în fiecare copil capacitatea de a fi creativ, de a-și forma o gândire critică, de a face opțiuni și de a avea inițiativa, de a defini și rezolva probleme, de a comunica ușor cu semenii, a-i înțelege și de a negocia. Copilului îi sunt oferite practici adecvate de dezvoltare, specifice vârstei sale. Învățarea se produce, în bună măsură, prin descoperire individuală și în ritmul propriu al copilului, încurajându-se moduri personale de a înainta în cunoaștere și în dezvoltarea deprinderilor.

Echipa de educatori trebuie să le ofere copiilor materiale de învățare suficiente și atractive, încurajând jocul și activitatea în centre, pentru care ei optează în mod liber.

Programul unei zile în grupa Step by Step începe cu primirea copiilor, aceasta fiind marcată de discuții individuale cu părinții, unele chiar confidentiale. Până la servirea micului dejun, copiii se antrenează în diverse activități de dimineață.

După micul dejun, urmează întâlnirea de dimineață (activitate frontală), unde copiii, adunați într-un singur grup, desfășoară o activitate comună, conform temei de dezbatere sau categoriei de activități planificate pentru ziua respectivă.

După aceasta, copiii optează pentru activitățile în centrele de interes, unde aprofundează tema zilei, sau se lasă prinși în activități spontane. Servirea prânzului și somnul sunt componente ale programului zilnic. Activitățile de aranjare a jucăriilor, pe cât se poate în prezența părinților, încheie programul zilei.

Activitatea sectorială asigură reușita individualizării instruirii. Fiecare centru trebuie să conțină materiale suficiente pentru uzul mai multor copii în același timp. Acestora li se permite să își aleagă singuri materialele și sunt încurajați să lucreze după bunul plac. La baza activităților didactice se află munca în grupuri, scopurile acestor activități fiind de a-i învăța pe copii să își dezvolte simțul identității și al prețuirii de sine, să coopereze, să se respecte și să integreze cu ușurință în comunitate.

Clasa axată pe necesitățile copilului favorizează individualizarea. Mobilierul, materialele și aranjarea clasei favorizează creșterea fiecărui copil, iar activitățile alese sunt relevante pentru dezvoltarea copilului. Copiii individualizează pentru ei înșiși atunci când aleg un anumit centru de activitate sau un puzzle de cinci piese în locul unuia de douăsprezece. Individualizarea cere de asemenea ca educatoarea să creeze activități care să-l facă pe copil să se simtă implicat și stimulat. Este posibil să îmbunătățim tehnicile de individualizare necesare în clasă. Educatoarea poate schimba sau adapta materiale după nevoie, în urma unei atente observări a copilului și având grijă ca planificarea activităților să fie flexibilă și interesantă. Pentru a maximiza gradul de individualizare majoritatea activităților se desfășoară în grupuri mici. Orarul zilnic alternează activitățile cu odihna, ținând cont de nevoile fiecărui copil. Individualizarea este o parte importantă a programei axate pe necesitățile copilului pentru că ajută educatoarea să devină mai eficientă.

Educatorii trebuie să le deschidă elevilor calea spre explorarea lumii înconjurătoare, să-i stimuleze să pună întrebări și să găsească răspunsuri, să-i ajute să înțeleagă complexitatea realității înconjurătoare.

Relația profesorului cu elevii reprezintă o construcție reciprocă, dinamică, modificabilă în funcție de scopuri și circumstanțe. Ea este rezultatul unei opere comune, care se definitivează în timp, prin implicarea ambelor părți.

Mediul de învățare este organizat în așa fel încât stimulează interacțiunea, colaborarea este prețuită, materiale didactice sunt asigurate, libertatea elevilor de a-și urmări propriile interese și propriile idei este garantată.

Programul Step by Step îi prezintă elevului concepte fundamentale, care sunt esența strategiilor metodologice: comunicarea, preocuparea și grija față de anumite lucruri, comunitatea și conexiunile.

1) Comunicarea este conceptul cheie în cadrul formării de deprinderi și însușirii de cunoștințe legate de alfabetizare, incluzând citire, scriere, dezvoltarea vorbirii, ascultare, arte vizuale și matematica.

Prin comunicare, copiii pot să înțeleagă punctele celorlalți de vedere și pot să aprecieze diversitatea gândirii, culturii și caracteristicilor comune tuturor oamenilor. Educatoarele modelează limbajul și acțiunile preșcolarilor astfel încât aceștia să comunice atitudini responsabile și pozitive. Ele îi ajută pe copii să-și comunice nevoile, și făcând acest lucru îi ajută să găsească modalități prin care ei să poată răspunde nevoilor altora. În cele din urmă, copiii învață căi de clarificare a neînțelegerilor și rezolvare a conflictelor prin utilizarea propice a limbajului.

2) Responsabilitatea și grija sunt valorile cele mai importante pe care se clădește activitatea educativă. Copiii învață să fie preocupați de persoana lor luând exemplul de la părinți, educatori și de la alți adulți cu care iau contact în experiențele lor de învățare. Pe măsură ce obțin tot mai multe succese în activitățile lor zilnice, copiii încep să aibă o imagine de sine tot mai pozitivă și mai puternic conturată.

Copiii își dezvoltă conștiința de sine, învață să aibă grijă de ceilalți, de plante, animale și de mediul înconjurător. Materiile care se predau sprijină dezvoltarea deprinderilor necesare copiilor pentru a deveni responsabili față de ceea ce se petrece în jurul lor. Prin alfabetizare învață să formuleze și să-și exprime opiniile. Prin explorările științifice învață să aibă grijă de ei, de mediul în care trăiesc și de ființele vii care-i înconjoară. În cadrul studiilor sociale învață să respecte și aprecieze evenimentele și oamenii care au modelat calea prezentului. Arta le dă posibilitatea de a-și exprima idei și emoții.

3) Comunitatea îi ajută pe copii și educatoare să conceptualizeze interconexiunile dintre istorie, geografie și educația civică. Fiecare grupă este o potențială comunitate de învățare în care grija și bunătatea față de cei din jur sunt prețuite în mod deosebit. Utilizarea limbajului și a formelor de comunicare este un mijloc de acceptare de noi membri în comunitate, de a rezolva probleme, de a da soluții și de a explora idei noi.

Munca în comun în cadrul unor proiecte bazate pe interesele clasei creează relații între indivizi pe măsură ce fiecare membru acumulează noi cunoștințe. Organizarea eficientă a clasei se face ținându-se cont de faptul că fiecare persoană simte nevoia apartenenței la o comunitate și dorește să fie utilă celor din jur. Eficiența activității în aceste clase depinde de capacitatea membrilor de a găsi și aplica metode academice, sociale și practice. Copiii sunt membri cu anumite responsabilități, participanți activi la activitățile clasei, iar contribuția lor este necesară, dorită și prețuită. Deoarece învățătoria va da timp suficient elevilor să-și găsească forme de exprimare, să reușească să se cunoască unul pe altul și să-și respecte diversele calități și talente, fiecare persoană se va simți prețuită ca individ. Timpul și atenția acordate zi de zi celorlalți, prin activități simple și împărtășirea unor trăiri sunt fundamentul dezvoltării unei comunități. Atunci

când un grup de tineri sau vârstnici muncesc și se joacă împreună, ei alcătuiesc și construiesc o comunitate.

4) Conexiunea, definită ca fiind capacitatea de a interrelaționa experiența de viață, îi ajută pe copii să găsească punți de legătură între cunoștințele acumulate și cele noi pentru a-și construi o viziune empatică asupra lumii. Conexiunea este un termen utilizat pentru a descrie capacitatea de a lega informații noi de experiențe din trecut în scopul acumulării de cunoștințe. Copiii își însușesc și acumulează tot timpul cunoștințe noi. Suntem deseori surprinși și amuzați de asociațiile ciudate pe care ei le fac în efortul lor continuu de a aplica informații noi unor situații familiare. Atunci când se întâmplă acest lucru ei sunt preocupați să-și îmbogățească repertoriul de experiențe. Programul oferă copiilor numeroase ocazii de a face descoperiri, explorări și exerciții.

Valorificarea alternativei Step by Step în dezvoltarea copiilor

Fundamentul Programului Step-by-Step rezidă în recunoașterea și respectarea intereselor, talentelor individuale, stilurilor de învățare personale și valorilor culturale ale tuturor copiilor. A învăța copilul cum să învețe, mai degrabă decât ce să învețe, a îngădui acestuia să-și dezvolte propriul potențial.

Există multe ocazii de a furniza opțiuni, astfel educatoarea va putea varia: modul de abordare a activităților, tipul de materiale folosite, cadrul și interacțiunile din cadrul grupului. Învățătoarele trebuie să învețe să înțeleagă diversele stiluri de învățare și să adapteze mediul de învățare la nevoile fiecărui copil.

Programul Step by Step aderă la o individualizare a procesului de predare, care respectă eforturile și capacitățile intelectuale ale fiecărui copil în efortul său de a-și însuși cunoștințe. Educatoarele care împărtășesc acest punct de vedere mențin copilul în centrul procesului de învățare. Ele se străduiesc să creeze medii care să reflecte această preocupare.

Educatorii trebuie să le deschidă elevilor calea spre explorarea lumii înconjurătoare, să-i stimuleze să pună întrebări și să găsească răspunsuri, să-i ajute să înțeleagă complexitatea lumii.

O importanță deosebită o are aplicarea în cadrul acestei alternative a strategiei „Circle Time” (Întâlnirea de dimineață), care aduce un plus de diversitate și de calitate învățării. Ea a fost inspirată de tehnicile de psihodramă și sociodramă ale lui J. L. Moreno, care au relevat importanța interacțiunilor sociale pentru dezvoltarea personală. Întâlnirea de dimineață este în mod direct asociată cu dezvoltarea sinelui și a inteligenței emoționale (interpersonale), dar și cu formarea coeziunii grupului.

O zi începe cu întâlnirea de dimineață (15-20 minute), care, de regulă, este structurată în următoarele momente: salutul, prezența, calendarul naturii, împărtășirea cu ceilalți, citirea agendei zilei, activitatea de grup. Întâlnirea de dimineață le oferă elevilor posibilitatea de a descoperi ce urmează să învețe, de a-i cunoaște pe colegi și de a se lăsa cunoscut de colegi, de a-și prezenta propriile experiențe de viață, de a-și exprima gândurile și sentimentele proprii, de a solicita diverse informații și explicații, de a-și exprima opiniile cu privire la probleme și situații generale. Fiecare are posibilitatea să pună întrebări și să facă comentarii.

Acest moment permite dezvoltarea aptitudinilor de comunicare ale copiilor, depășirea blocajelor psihosociale ce ar putea afecta relațiile dintre copii sau dintre copii și cadrul didactic, cultivarea toleranței față de interlocutori și aprecierea corectă a colegilor și a situațiilor școlare, evitarea stereotipurilor sau mentalităților greșite dobândite în mediul extrașcolar.

În Programul Step by Step, responsabilitatea de a asigura o ambianță stimulatorie din punct de vedere intelectual și de a acorda sprijin efectiv tuturor elevilor – acest lucru poate fi făcut pe mai multe căi de-a lungul zilei, ținând cont de faptul că fiecare moment este bun pentru a preda, fie ca este vorba de o întâlnire cu clasa, o discuție de grup sau individuală.

Educatorea are mai multe roluri în cadrul clasei Step by Step. Ea este cea care ia decizii, cea care facilitează învățarea, cea care observă și evaluează rezultatele învățării, un model de urmat. Aceste roluri sunt asemeni responsabilităților, ele sunt o parte din obligațiile învățătoarei într-o clasă axată pe dezvoltarea copilului. Ea trebuie să răspundă și să satisfacă nevoile elevilor și să promoveze dezvoltarea lor. Aceste roluri conferă multă autoritate învățătoarelor. Atunci când înțeleg aceste roluri și știu să le „joc”, procesul de predare este mai eficient, dinamic, creativ și se axează pe dezvoltarea copilului.

Centrele de activitate

Când intri într-o clasă Step, primul lucru care te atrage, e așezarea mobilierului, pe centre de activitate. Astfel sunt următoarele centre: matematica-manipulative, știința, nisip și apă, joc de rol, alfabetizare, artă, construcții, muzică, gătit și activități în aer liber.

Voi prezenta pe scurt câteva caracteristici ale fiecărui centru:

Centru de alfabetizare, este un centru foarte important, deoarece vizează dezvoltarea capacităților lingvistice ale copiilor, îmbogățirea vocabularului, corectarea vorbirii etc.

Aranjarea spațiului fizic alocat centrului de alfabetizare trebuie planificată cu mare rigurozitate. Programul care găzduiește alfabetizarea cere o ambianță bogată în materiale și semnificații, o abordare interdisciplinară și o recunoaștere reală a diferențelor individuale și a diferitelor nivele de dezvoltare ale copiilor (Morrow 1989).

Atragerea copiilor spre acest centru se face prin aducerea cu regularitate a unor cărți noi. Schimbarea frecventă îi motivează pe copii să exploreze și să încerce ceva nou.

Centrul de activitate-matematica / manipulative. Matematica este un sistem abstract de organizare și ordonare a experienței. Totuși, copiii preșcolari gândesc foarte concret. Concepte, ca, de exemplu, cantitatea și ordonarea nu au nici o semnificație pentru ei, dacă nu există o mulțime de lucruri care să fie numărate și puse într-o anumită ordine. De aceea, copiilor mici trebuie să li se ofere ocazia de a experimenta relațiile matematice prin manipularea obiectelor concrete, adică ei trebuie să se joace cu o mulțime de lucruri pe care să le poată număra și sorta. Un asemenea joc capătă un înțeles pentru copii prin intervenția și sprijinul unui adult, adică educatoarea.

Centrul de activitate-știință. Copiii sunt oameni de știință care caută permanent să se informeze în legătura cu lumea care îi înconjoară. Ei încearcă să înțeleagă această lume prin intermediul observării și experimentării. Curiozitatea naturală a copiilor este calea spre însușirea de cunoștințe.

Rachel Carson a surprins esența interacțiunii copiilor cu lumea lor în cartea ei, intitulată „Simțul minunii” (1956), „Lumea unui copil este proaspătă și nouă, frumoasă și plină de uimire și emoție. Este o neșansă că pentru mulți dintre noi acea viziune clară, acel instinct adevărat pentru ceea ce este frumos și ne inspiră, se pierde încă înainte de a ajunge adulți. Dacă aș avea influență asupra zânei bune care se presupune că binecuvântează toți copiii, i-aș cere ca darul ei pentru fiecare copil să fie un simț al minunii indestructibil, astfel încât să dureze toată viața, ca un antidot permanent împotriva plictiselii și neplăcerilor ultimilor ani, a preocupării sterile cu lucruri care sunt artificiale și a alienării surselor noastre de putere”.

Centrul de activitate-artă. Centrul pentru activități artistice aduce copiilor bucurie, emoții și satisfacții. El are multe scopuri, dar mai ales poate stimula creativitatea, curiozitatea, imaginația și spiritul de inițiativă al copiilor. Dacă li se dă copiilor timpul, ocazia și libertatea de a lucra cu aceste materiale care stimulează creativitatea, de a face singuri descoperiri și de a testa idei în practică, atunci însușirile, calitățile astfel stimulate vor ajuta la punerea bazelor unor activități viitoare, ale vârstei adulte.

Centrul pentru activități artistice este un loc unde copiii se implică intens în munca lor. Ei explorează diferite medii. Ei pictează pe șevalete cu pensula sau cu degetele. Ei folosesc plastelină, creioane de ceară, cretă, pastă, foarfece și o gramadă de alte materiale. Este important de reținut că procesul de explorare în sine este activitatea esențială.

Centrul-construcții. În centrul cu materiale de construcție copiii se joacă fie individual, fie în grup, folosind materiale de construcție de diverse forme și mărimi. Copiii sunt atrași în mod firesc de acest sector al sălii de clasă, deoarece este activ, creator și distractiv. Educatoarele trebuie să încurajeze copiii în a explora materialele, în a construi diverse structuri și în a iniția aici jocuri de rol. Materialele de construcție joacă un rol crucial în dezvoltarea copiilor pe diferite coordonate, incluzând limbajul, aptitudinile sociale, științifice și matematice, capacitatea motrică și capacitatea adaptativă care face obiectul științelor sociale.

Jocul de rol este o activitate spontană, condusă de copiii înșiși. Prin ea, copiii își verifică, își clarifică și își dezvoltă înțelegerea de sine și înțelegerea lumii în care trăiesc. Deși detaliile specifice ale jocului diferă de la țară la țară, de la tradiție la tradiție, tema de bază a jocului este aceeași. În joaca lor, copiii refac locuri și întâmplări care le sunt familiare; ei imită comportamentul părinților și rudelor lor sau joacă rolul diverselor persoane pe care le cunosc. Pe scurt, copiii reproduc lumea așa cum o înțeleg ei sau așa cum lumea reprezintă pentru ei un motiv de îngrijorare sau de teamă.

Centrul-nisip și apă. De când învață să meargă de-a bușilea, copiii adoră senzația pe care le-o dă jocul cu nisip și apă. În apă învață să stopească, să umple gălețușe și să toarne apă din ele și să facă jucăriile să plutească ori să se scufunde. În nisip le place să sape, să cearnă și să îngroape. Combinând nisipul cu apa, copiii vor modela, vor construi și vor face tuneluri.

În sala de clasă, copiilor li se oferă posibilitatea de a explora senzația atingerii nisipului și apei. Inițial fără multe accesorii, pe măsură ce copiii cresc, jocul poate deveni mai complex când copiii folosesc câni de măsurat, dopuri, burete, săpun, vapoare etc. Ei vor putea să exploreze fenomenele de plutire și scufundare.

Jocuri în aer liber. Mediul exterior nu cuprinde doar locuri de joacă, ci și parcuri, locuri din împrejurimi, lacuri și mici straturi cu flori sau zarzavaturi cultivate de copii. Locul de joacă din curte este un loc antrenant, unde copiii pot învăța și se pot dezvolta foarte bine. Atunci când se joacă afară, copiii manifestă un entuziasm și o curiozitate absolut firești.

Participarea familiei

În alternativa educațională Step by Step, părinții sunt văzuți ca primii învățători și parteneri, considerându-se că implicarea acestora în cadrul programului este esențială. O parte semnificativă din cunoștințele legate de mediul înconjurător, precum și diverse comportamente se datorează educației primite în familie. Funcția educativă a familiei constă în socializarea copilului și transmiterea sistemului cultural. Această funcție nu poate fi exercitată însă cu succes decât printr-o colaborare efectivă a familiei cu instituția școlară. Totodată, alături de parteneriatul

direct cu familia, alternativa Step by Step colaborează intens și cu instituțiile din comunitatea locală, colaborare care facilitează învățarea bazată pe proiecte.

Întâlnirea cu părinții este un bun prilej de cunoaștere reciprocă. Aceștia pot fi solicitați să ofere informații utile despre copii cu privire la experiențele sau evenimentele din viața lor, pe care învățatoarea ar fi util să le cunoască, la talentele și activitățile lor preferate, la interesele manifestate, la diverse comportamente cotidiene, la starea lor de sănătate, la modalitățile în care doresc să se implice în activitatea școlară alături de propriii copii etc. Astfel de informații pot fi strânse într-un dosar și completate ulterior de părinți ori de câte ori este nevoie.

În concluzie, pot afirma cu certitudine că programul Step este centrat pe copil, copilul este fericit și ocrotit într-un mediu propice, iar familia lui este implicată în acest proces, în parteneriat cu echipa educațională.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBULESCU, ION. *Doctrină pedagogică*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
 2. AMES, L. B.; ARNOLD GESSEL. *Themes of his work*. New York: Human services Press, 1989.
 3. ARMOSTRONG, T. *Multiple intelligences in the classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1994.
 4. BERK, L.; WINSLER, A. *Scaffolding children's learning: Vygotsky and early childhood education*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children, 1995.
 5. BURKE-WALSH, KATE. *Predarea orientată după necesitățile elevului*. Iași: Editura Cermi, 1999.
 6. BURKE-WALSH, KATE. *Educația părinților*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
 7. CATALANO, HORAȚIU (coord.). *Dezvoltări teoretice și instituționale în alternativele educaționale*. Pitești: Editura Nomina, 2011.
 8. COLLEEN, BANE. *Manualul cadrului didactic pentru întâlnirea de dimineață*. C.E.D.F. Step by Step, București, 2004.
 9. KIRSTEN A.; KAUFMAN, ROXANE K.; BURKE-WALSH, KATE. *Crearea claselor orientate după necesitățile copilului*. Iași: Editura Cermi, 1999.
 10. MONTESSORI, MARIA. *Descoperirea copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
 11. POPENICI, ȘTEFAN. *Pedagogia alternativă*. Iași: Editura Polirom, 2001.
 12. PIAGET, JEAN. *Nașterea inteligenței la copil*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973.
 13. ROTHSCCHILD, J.; DANIELS, E. L. *Step by Step. Crearea materialelor didactice centrate pe copil*. Iași: Editura Cermi, 1999.
 14. VÍGOTSKI, L. S. *Opere psihologice alese*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972.
 15. *Antologie de texte contemporane de peste hotare*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
- <http://www.jenaplanschule.jena.de>
<http://www.jenapolis.de>
<http://www.peterpetersen.hamburg.de>